

TOMÁS BAIRÉAD PAPERS

GP2/142

Galway County Council Archives

GPA 1/42

'Leabhar den scoth' Guimhni Cinn Thomais Bhairéad

Adeir Criostoir Mac Aonghusa

GAN BAISTEADH le Tomás Bairéad. Sairséal agus Dill, E.25.

CUIMHNI CINN Thomáis Bhairéad atá sa leabhar breá seo agus suas agus anuas le dhá chéad leanthanach ann. Ní ciall Tomás a chur in aithne do léitheoirí Gaeilge. Tá sin déanta aige féin le blianta fada fuara. Ar meánscóil agus taobh amuigh di ní scéal de chéad leis nach bhfuil léite acu. Os ag caint ar ghearscéalta é deir Tomás sa leabhar seo go rabhadar faoi ráta tá roinnt bhlianta ó shin ann agus gurbh shin é thug aise a chuimhni cinn a chur ar pháipéar. Is maith, d'eile, gur choinnigh rud éigin a scríobh é. Thug sé dúinn leabhar breá soiléite. Leabhar den scoth. Gaeilge bhreá bhlasta is mil i do bheáil. Ní ró-mhnic a fhaigh-eann léitheoirí leabhar den tsórt seo. Fíor-uisce ag sceitheadh as creaga Chonamara murb ionann agus leamhas Bhaile Átha Cliath.

Ag léamh an leabhair seo duit, is iontach leat nár scríobh Tomás úrscéal riamh. Is iontach an teolas atá aige ar a mhuintir féin thiar agus tá ábhar cuid mhór úrscéalta ina shaol. Ba bhreá liom féin dá scríobhadh Tomás úrscéal ina mbeadh an tÁthair Ó Cadhain as Ros Cathail istigh ina lár. Níl Gaeilgeoir nach léifeadh le fíose é. Is díol spéise sagart paróiste ar bith ach beirt acu bheith in an pharóiste amháin, ceann oifigiúil agus ceann neamh-oifigiúil, sin ábhar scéilí. Agus go mór mhór ó bhé-únaic. Shean-Phádraic Uí Chonaire an sagart oifigiúil!

An Spideal i 1916

Is mór an lear nithe atá i dtírcht sa leabhar ag Tomás, a mhuintir féin le linn a gíge, a chuid obre ar an bhfeirm, a chuid obre mar iriseoir, thiar i nGaillimh agus thoir i mBaile Átha Cliath, a shaothar mar óglach. Tá rud críonna le rá aige faoi Sheachtain na Cásca.

"Casadh liom ar fud na tíre fir nár mhiste leo dul i gceantóir a mbáis Domhnach 1916, dá ligte dóibh, fir nach ndearmad mórán cainte ó shin orthu agus nach bhfuil fhios ag a lán go rabhadar riamh ann.

"Déarfainn gur thiar ar an Spideál a bhí an complacht Ghaeilgeoirí dúchais ba mhó in Éirinn. Bhí a lán

acu sa mBráithreachas agus iad faoi réir Domhnach Cásca Ra é Mícheál Ó Droighneáin an ceannfort, Orthu sin bhí Conchúr Ó Laoire, a bhí ag foghlaim léighis san Ollscoil, agus ina dhochtúir ar an Spideál tráth. Cailleadh óg go maith é. Óglach eile, Tomás Mac Confaola, oide scoile óg as ceantar an Spideáil, agus duine de na scríbhneoirí ba ghlaine agus ba dhúchasai Gaeilge a casadh riamh liom."

Cul le dachas

B'aít an fear é Mícheál Ó Droighneáin; bhí aithne mhaith agam a.r. Maidir le Ó Laoire d'éirigh sé searúsach tar éis Sheachtain na Cásca. Dá mair-eadh sé ba láidir é a thaca don L.F.M. inniu. Ní á rá nár dhuine deas agus nár comharsa ar fheabhas é. Tigim go huile agus go hiomláin leis faoi Thomáis Mac Confaola. Is Gaeilgeoir breá amach is amach é agus scríobh sé go hálainn sa *Stoc* fadó. Gearrscealta a raibh brí leo agus seandálaíocht a raibh údar léi. Is caillteanas mór dom teanga nár lean sé dá láimh. Le muinteoiracht a chaith sé a shaol agus ar ndóigh d'ídig sin a neart, b'fhéidir.

Tá a ghreann féin ag Tomás go mór mhór ag cur síos ar an bhfhorseansaol dó. Léimid ar leath. 104:

"Ní raibh aon chraobh de Pháirtí an Réamonnáigh riamh sa bparóiste, ach bhí drochthionchar ag Séamas Ó Donnchú sa Gaillimh ar dhream an-bheag ann. Bas Cois Fharraige a athair, agus thugadh cuid dá leithéidí cúl le dachas uirreanta agus an saol ag teacht leo.

"Ba Náisiúnal é an mac nuair a sheas sé in aghaidh an Tlarna Chill Aithin le haghaidh na Comhairle Chontae, agus thosaigh na hamadúin, ag baint na scárteacha sa a chéile fothu beirt. Agus é ina chathaoirteach ar an geomhairle d'fháiligh Mac Uí Dhonnchú roimh Rí Shasana (duine de na hÉdwards nach mbreathnódh ar a bhean) agus rinneadh de rídeir—andóir gan deis déanaí. Nuair nach raibh fionnadh an pheannáige isteach leis san Arm Gaillda. Bhíodh a lán ar na páipéir ar Private Sir James O'Donoghue agus Lady O'Donoghue. Fearacht tullaigh dá leithéid ba long iachan ar loch a oidhreacht ag Éirinn."

Ionntas i Torremolinos

Is fíor dó. Cailleadh Sir James ina bhochtán bocht thiar i gCeannada sna tríocharáid. Maidir leis an Edward nach mbreathnódh ar bhean (!) thángthas ar

a lorg i ndeisceart na Spáinne taca fiche bliain ó shin. Thug Spáinneach go Torremolinos tráthnóna ina charr mé. Isteach linn in óstán breá agus d'fháiligh an t-úinéir roimh an mbeirt againn. Bhí Spáinnis ar fheabhas aige agus dúirt ar chomradáí go raibh Béarla aige. Bhí agus den chéad scoth. Fear ard tósta fionnra, a raibh féasóigin deas bearrtha aige mar déarfadh Seán Beag Ó Neachtain. Bhí bealach uasal leis, déarfá. Fear taitneamhach a bhí ann. É tuairim trí scór bliain d'aois. Labhair mé leis an Spáinneach faoi. "Is iontach an seanbhuaichail an fear istigh" arsa mise leis, "Cé acu Spáinneach nó Sasanach é?"

"Níl fhios agam," adeir mo dhuine. "Spáinneach ba mháthair dó agus Edward a Seacht na Sasana ab athair dó."

Bunu Fhianna Fáil

Tá scéalta aige faoi dhaoine ar leith. Cuirim i gcás, is ao bhinn liom an ceann aige faoi Phat Ferris.

"Cé go ndéanadh Pat Ferris saothar spalllín corruil, ba channal máta é. 'Ceannta' a chloisim i gcónaí ar a leithéid. Ní sloinne Gail-limheach é Ferris. Ní morán measa a bhíodh air ach le linn gearchru-óige. Ba bheag i camháin a bhog-bhos ar an lár agus ar an bpeice agus nórth annamh ag éagáin bolsceidreacha é. Ba stailc teann téagrach é agus croiméal dubh scabach air. Bhí Gaeilge mhaith aige. D'fheicim é ag tarraingt ghluil le capall agus carr isteach i dTeach na mBochtáin i nGaillimh.

"Ní thaca muid leis na cianta thiar, arsa gaol dom leis uair amháin.

"Bhí mé tamall sa brioslín." "Agus céard a rinne tú sa bealach?" "Buail mé an bhean." "Agus luige ar rinne tú a leithéid sin?" "Bhuail sise mo mháthair. Is furasta bean a fháil ach ní féidir máthair fháil."

"Chruinnigh Tomás cuid mhór coislaí ar Éirinn de bharr bheith ina iriseoir. Bhí sé ann nuair a bunaíodh Fianna Fáil.

"Thug de Valera amach i ngluaiseán chug a theach ar a gCarraig Dhúbh mé leis an gcéad-ráiteas a thabhairt ar an bpáirtí nua. Bhí aifeala air nach raibh an bhean ag bheith. Tar éis bhéite thug sé dom trí chéad nó ceathre chéad focal.

"D'fhiafraigh sé dom cé mar thaitin an t-ainm 'Fianna Fáil' liom. An fáltios a bhí air go dtabharfadh daoine 'Fianna Fáil' air, agus is minic a thug. Déarfainn go raibh an t-ainm searthaíocht roimh ré aige. B'aít leis é thabhairt don *Irish Times* freisin ach theastaigh uaimse é a bheith ag an *Irish Independent* amháin de bharr an tríocharáid chuir mé orm féin agus eile. Chéill sé. Ní bhfuair mé aon mhullachín dá bharr! Cé go raibh an cuntas in áit theacaláir ní shíllem gur mhórán suime a cuireadh ann.

"Do you know Tom that Dev has made the greatest mistake of his life today and that he will live to regret it? arsa Eamonn Ó Donoghale liom tar éis na hardfhéise."

TOMÁS BAIRÉAD

agus faoin mbochtneacht a bhí ann. Freagra gear a fuair mé ar ais. Ar seisean, "Conamara has the secret of Perpetual Poverty."

Is leabhar é seo d'óg agus d'aosta. Is minic daoine ag clamhsáin faoi leabhair Ghaeilge. Is minic daoine á rá nach fiú cuid mhaith dóibh a léamh. Níl an leithscéal sin i gcás an leabhair seo. Is leabhar é a scríobh fear a bhfuil cleachtadh aige ar scríobh, fear a bhfuil an t-ír síolta aige agus a bhfuil fios a chéirde aige.

Tairgín na hÉireann

Ar Taispeaint sa Pholainn

AN MHÍ seo tionólfar sa Pholainn an chéad iarracht chomhoibritheach le tairgín Éireann a thaispeánt agus a dhól. Beidh seastán, arna eagrú ag Córas Tráchtála Teoranta, a mbeidh roinnt comhlachtaí easpórtála páirteach ann le feiceáil ag Aonach Idirnáisiúnta Earraí Imdhála Poznan.

I measc comhlachtaí a mbeidh tairgín leo ar taispeánt ag an aonach easpórtála seo beidh Ó Daighrigh agus a Chomhlacht, Corcaigh, Eadaí Lovgrove Teoranta, Longfort, Comhlacht Livingstone & Spencer, Tta., Milano Fashions Tta., Terra Nova, Tta. agus Jack Toohey, Tta. Ina theannta sin beidh ionadaithe ó chomhlachtaí éagsúla i láthair ag an aonach idirnáisiúnta tráchtála seo.

An chead uair

I mí Bhealtaine seo cailte bhí roinnt déantóirí éadaí páirteach a táispeántas speisialta cúlmeacháin — CTX 74 an taispeántas bliantúil easpórtála/impórtála a d'earraigh Centrotex, comhlacht stáit éadaí na Seicéilveice. Ach is é an tAonach Trádála seo i Poznan an chead uair ag an t-ír seo a bheith páirteach in aon aonach de chuid na hEorpa Thoir.

Gaoth Dobhair

TÁ CEARDAITHE agus lucht bainistíochta as Albain agus as Sasana ag sócrú síos i nGaoth Dobhair, agus toisc an dhá theanga a bheith ag an bpobal ann ní bhacann na daoine seo le Gaeilge, deir Seán Ó Cearnaigh, sin eagrán reatha de *Liberty*, Iris an Cheardchumanní Impoir agus Ilsaithoir, in áit ag tagairt don chraobh den Cheardchumann a bunaíodh ar na Doirí Beaga le déanaí.

Tá baint ag an gCeardchumann seo le ceithre monarchana ar an eastáit tionsclaíochta i nGaoth Dobhair.

"Tá 98% de na hoibríthe sna monarchana sin sa cheardchumann agus tá cúig faoi gceád díobh sin ina gceinteoirí Béarla.

Is fíor go bhfuil fadhanna míonlaigh ag an Ghaeltacht sa Stát, ach is gairid go mbeidh míonlaigh aici féin mar chomhlúadar," deir sé.

Ina hualach?

Níl na fóstóirí úra dilis do na geallfanais a thug siad do na húdaráis faoin teanga, deir sé, agus tá Gaeltarra Éireann ar nós ciuma-liom.

Deir sé fosta go bhfuair an Ghaeilge bás áit ar bith ar tógadh baile móe agus ar an ábhar sin nach bhfuil aon bhaile Gaeilge in Éirinn inniu.

"Cathfimid ár n-intim a dhéanamh suas go luath an mbeidh sé (an Ghaeilge) ina gíeas éifeachtach troda againn sa chath nó mar ualach nach féidir a iomparr síocair a mhéachain," deir sé.

Lochtu ar Raidió na Gaeltachta

"IS MIAN le Coiste Náisiúnta Oireachtas na nGael aird a dhíriú ar an leathcheall náireach a rinne Raidió na Gaeltachta ar an Oireachtas a bhí ar sídíl i gCill Chiaráin le trí lá anuas," adeir oifigeach poiblíochta an Choiste.

"Thugadar beagán poiblíochta roimh ré, ach theip orthu aon chuid de na himeachtaí a chraoladh beo — na comártais ceoil, an díospóireacht, Aifreann Sheáin Uí Riada, ná fíor an oscailt oifigiúil. Ní raibh ní taircint acu ach ciallín suarach leathuair. Dúirt an Coiste leo gan bacadh leis.

"Trí bliana ó shin, nuair a tionóladh Oireachtas na nGael don chéad uair i Ros Muc, chuir saoraidé Chonamara ar an eagrú; chraoladar iomlán an n-imeachtáil beo ar fud Chonamara. Ba é an craoladh sin a chuir thaircint don saol mór go raibh díteamh ann ar raidió ar leith don Ghaeltacht, agus go raibh daoine ann a bhí i ndeal frónast ar an éileamh sin. Uaidh sin a tháinig Raidió na Gaeltachta. Nach gearr an chumhinge a bhíonn ag daoine."

(Ar lean. ó leath. 1)

Chomhairle na hÉireann, faoi Chomhthionól. Thaispeánt. Éireann, faoi althagraí an RUC, faoi dhúireacht a chur le fóirgean, faoi caintimeanta a thionóid Idir Rialtas Shasana, Rialtas na hÉireann agus Ionadaithe ón Tuaisceart — ach, ainneoin a fhad agus a mhair na comártaid, is beag ar fad d'aois a tugadh do na tuaisceoirí.

Leabhar d'óg is d'aosta

Cinn Thomáis Bhairéad

Adeir Criostoir Mac Aonghusa

GAN BAISTEADH le Tomás Bairéad. Sáirséal agus Dúil, £125. CUIMHNI CINN Thomáis Bhairéad atá sa leabhar breá seo agus suas agus anuas le dhá chéad leathanach ann. Ní cáil Tomás a chur in aithne do léitheoirí Gaelige. Tá sin deanta aige féin le blianta fada fuara. Ar mbeánóil agus taobh amuigh d'níl seála de chéad leis nach bhfuil léite acu...Os ag caint ar ghearscéalta é deir Tomás sa leabhar seo go rabhadar faoi ráta tá roinnt blianta ó shin ann agus gurbh shin é thug aib a chulmhí cinn a chur ar pháipéar. Is ma'th, d'eile, gur choinnigh rud éigin a scríobh é. Thug sé dúinn leabhar breá so léite. Leabhar den scoth. Gaelige bhreá bhlasta is mil i do bhéal. Ní ró-mhínic a fhaigheann léitheoirí leabhar den tsórt seo. Fíor-uisce ag seitheadh as creaga Chonamara murr ionann agus leamhas Bhaile Átha Cliath.

Ag léamh an leabhair seo duit, is iontach leat nár scríobh Tomás úrscéal riamh. Is iontach an teolas atá aige ar a mhuintir féin thiar agus tá ábhar cuid mhór úrscéalta ina shaoil. Ba bhreá lóm féin dá scríobhadh Tomás úrscéal ina mbeadh an tAthair Ó Cadhain as Ros Cathail istigh ina lár. Níl Gaeligeoir nach léifeadh le fíosc é. Is díol spéise sagart paróiste ar bith ach beirt acu bheith in aon pharóiste amháin, ceann oifigiúil agus ceann neamh-oifigiúil, sin ábhar scéilí! Agus go mór mhór ó bé unca! Shean-Phádrac Uí Chonaire an sagart oifigiúil.

An Spideal i 1916
Is mór an lear nithe atá i dtírchtá sa leabhar ag Tomás, a mhuintir féin le linn a óige, a chuid oibre ar an bhfeirm, a chuid oibre mar iriseoir, thiar in aGailimh agus thoir i mBaile Átha Cliath, a shaothar mar óglach. Tá rud crionna le rá aige faoi Sheachtain na Cásca.

"Casadh liom ar fud na tír nár mhíste leo dul i gceantair a mbáis Domhnach 1916, dá ligfid doibh, fir nach ndearnadh mórán cainte ó shin orthu agus nach bhfuil fíios ag a lán go rabhadar riamh ann."
"Déarfainn gur thiar ar an Spideal a bhí an comhlacht Ghaeilgeoirí dúchais ba mhó in Éirinn. Bhí a lán

acu sa mBráthrechas agus lad faoi réir Domhnach Cásca. Na é Micheál Ó Droighneáin an ceannfort. Orthu sin bhí Conchúr Ó Laoire, a bhí ag foghlaim léithe san Ollscoil, agus ina dhochtúir ar an Spideal tráth. Cailleadh go go maith é. Óglach eile, Tomás Mac Confaola, oide scoile óg as ceantar an Spideil, agus daine de na scríbhneoirí ba ghlanú agus ba dhúchasáí Gaelige a casadh riamh liom."

Cul le duchas

B'aít an fear é Micheál Ó Droighneáin; bhí aithne mhaith agam a.r. Maidir le Ó Laoire d'éirigh sé searúsach tar éis Sheachtain na Cásca. Dá mair-eadh sé ba láidir é a thaca do L.F.M. inniu. Ní á rá nár dhúine deas agus nár comharsa ar fheabhas é. Tligim go huile agus go hionláin leis faoi Tomás Mac Confaola. Is Gaeligeoir breá amháin is amach é agus scríobh sé go hálainn sa Stoc fadó, Gearrscealta a raibh bri leo agus seandálaíocht a raibh údar léi. Is cailleanas mór don teanga nár lean sé dá lámh. Le mínteoireacht a chaithe sé a shaoil agus ar ndóigh d'ídigh sin a neart, b'fhéidir.

Tá a ghearrán féin ag Tomás go mór mhór ag cur síos ar an bhfíorshansaol dó. Léimid ar leath. 104:

"Ní raibh aon chraobh de Pháirtí an Réamonnáigh riamh sa paróiste, ach bhí droch-threochar ag Séamas Ó Donnchu as Gailimh ar dhream an-bheag ann. B'as Cois Fharráige a athair, agus thugadh cuid dá leithid eile le duchas uaireanta agus an saol ag teacht leo.

"Ba Náisiúnal é an mac nuair a sheas sé in aghaidh an Tiarra Chlú Athlúin le ghaithín na Comhairle Chontae, agus thosaigh na hamadán, ag baint na scairteacha as a chéile fóthu beirt. Agus é ina eath-sóirleach ar an gcomhairle d'fháiligh Mac Uí Dhonechú roimh Rí Shasana (duine de na hÉdwards nach mbreathnód ar a bhean!) agus rinneadh de ridire—onóir gan deis dósan. Nuair nach raibh fionnadh an pheanna aige isteach leis san Arm Gailia, bhíodh a lán ar na páipéir ar Private Sir James O'Donoghue agus Lady O'Donoghue. Fearacht tuilleadh dá leithéid ba róg iachan ar lech a oldrecht ag Éirinn."

Iontas i Torremolinos

Is fíor dó, Cailleadh Sir James ina bhochtán bocht thiar i gCeannada sna tríocharáí. Maidir leis an Edward nach mbreathnódh ar bhean (!) tháinghas ar

a lorg i ndeisceart na Spáinne taca fíche bliain ó shin. Thug Spáinneach go Torremolinos tráthnóga ina charr mé. Isteach linn in óstán breá agus d'fháiligh an t-úinéir roimh an mbeirt againn. Bhí Spáinnis ar fheabhas aige agus dúirt me chomradáil go raibh Béarla aige. Bhí agus den chéad scoth. Fear ar tóstha fionnra, a raibh féisgíog in deas bearrtha aige mar déarfadh Seán Beag Ó Neachtain. Bhí bealach usal leis, déarfá. Fear taitneamhach a bhí ann. É tuairim trí scór bliain d'aois. Labhair mé leis an Spáinneach faoi. "Is iontach an seanbhuaich-aill an fear istigh" arsa mise leis, "Cé acu Spáinneach nó Sasanach é?"

"Níl fhios agam," adeir mé do dhúine. "Spáinneach ba mhó-air dó agus Edward a Seacht na Sasana ab athair dó."

Bunú Fianna Fáil

Tá scéalta aige faoi dhaoine ar leith. Cuirim i gceas, is ao bh-linn liom an ceann aige faoi Phat Ferris.

"Cé go ndéanadh Pat Ferris saothar spailpín curruair, ba cheannal mála é. 'Ceannal' a chloisinn i gcólar a ar leithéid. Ní stoinne Gail-mheach é Ferris. Ní mórna measa bhíodh air ach le linn gearchrúige. Ba bheag i' acaimh a bhog-bhos ar an lár agus ar an bpeice agus n'orbh anamh ag éagóin bolsóidíochta é. Ba stáite teann téng-rach é agus croidmál dubh scuib-ach air. Bhí Gaelige mhaith aige. D'fheicinn é ag tarraingt ghuaill le capul agus cur isteach i gTeach na mBochtáin i nGailimh.

"Ní thaca muid leis na cianta thá, arsa gaol dom leis uair amháin.

"Bhí mé tamall sa borfósun." "Agus céard a rinne tú as bealach?" "Bual mé an bhean."

"Agus 'tuige ar rinne tú a leith-eide sin?" "B'fuail síse mo mháthair. Is furasta bean a fháil ach ní féidir máthair fháil."

Chruinnigh Tomás cuid mhór eolais ar Éirinn de bharr bheith ina iriseoir. Bhí sé ann nuair a bunaíodh Fianna Fáil.

"Thug de Valera amach i nGluais-tíocht ehuig a theach ar an gCarráig. Bhí mé leis an gceard ráiteas a thabhairt ar an bPáirtí nua. Bhí aifeála air nach raibh an bhean ag baile. Tar éis béile thug sé dom trí chéad nó ceithre chéad lóm."

"D'fhiastráig sé dom cé mar tháinig an t-úinéir 'Fianna Fáil' liom. An faltais a bhí air go dtabhairfadh daoine 'Fianna Fáil' air, agus is minic a thug. Déarfainn go raibh an t-úinéir socrúithe roimh ré aige. B'aít leis é thabhairt don Irish Times freisin ach theastaigh uaimse é a bheith ag an Irish Independent amháin de bharr an trioblóid a chuir mé orm féin agus eile. Tháinig sé. Ní bhfuair mé aon mhullachín dá bharr! Cé go raibh an cuntas in áit fíchealacáil ní shílím gur mhórán suime a cuireadh ann.

"Do you know Tom that Dev has made the greatest mistake of his life today and that he will live to regret it?" arsa Eamonn Ó Donghailé liom tar éis na hArdheise."

Leabhar d'og is d'aosta

Is dona liom nár scríobh Tomás tuilleadh faoi Eamonn Ó Donghailé. B'as an Iúr é agus bhí sé ar fhear chomh hábhartha is a chonaic mé riamh. Bhí aithne agam air. Labhair mé leis faoi fhearann a roinnt in áit áirithe. Dheare sé le hiontas orm. "To expect the Land Commission to divide land is like expecting to find a wireless set on Noah's Ark." Uair eile bhí mé ag caint leis faoi Chonamara

TOMÁS BAIRÉAD

agus faoin mboichtineacht a bhí ann. Freagra gear a fuair mé arís ar ais. Ar seisean, "Conamara has the secret of Perpetual Poverty."

Is leabhar é seo d'óg agus d'aosta. Is minic daoine ag clamsáin faoi leabhair Ghaeilge. Is minic daoine á rá nach fíúid cuid mhaith díobh a léamh. Níl an leitheasáil sin i gcás an leabhair seo. Is leabhar é a scríobh fear a bhfuil cleachtadh aige ar scríobh, fear a bhfuil an tír súla aige agus a bhfuil fíios a chéirde aige.

Tairgi na hÉireann

Ar Taispeánt

sa Pholainn

AN MHI seo tionóifar sa Pholainn an chéad larracht chomh-obairtheach le tairgi Éireann a thaispeánt agus a dhíol. Beidh seastán, arna cagrú ag Córas Tráchtála Teoranta, a mbeidh roinnt comhlachtaí easpórtála ina iriseoir. Bhí sé ann nuair a bunaíodh Fianna Fáil.

I measc comhlachtaí a mbeidh tairgi leo ar taispeánt ag an aonach easpórtála seo beidh Ó Daighir agus a Chomhlacht, Corcaigh, Éadaí Lovegrove Teoranta, Longfort, Comhlacht Livingstone & Spencer, Tia, Milano Fashions Tia, Terra Nova, Tia, agus Jack Toohy, Tia. Ina theannta sin beidh ionadaithe ó chomhlachtaí éagsúla a bhíodh ag an aonach idirnáisiúnta tráchtála seo.

An chead uair

I mí Bhealtaine seo caithe bhí roinnt déantóirí éadaí páirteach i dtaispeántas speisialta cumhneacháin C.T.X. 74, an taispeántas bliantúil easpórtála/impórtála a d'earraigh Centrotex, comhlacht stáit éadaí na Seicseilveic. Ach is é an t-aonach Trádála seo i Poznan an chead uair ag an tír seo a bheith a bhíodh in aon-aonach de chuid na hEorpa Thoir.

Ainneoin gur le fainn agus le tairgi éadaí atá margaidh na hEorpa Thoir ag cloonadh, is ar-tháirgí toir-núla atá an bré á chur, agus an tseachtain seo caithe bhí tairgi le cútig comhlachtaí Éireannacha le feiceáil ar an seastán náisiúnta ag Aonach Idirnáisiúnta Inneachtóireachta BRNO sa Seicseilveic.

TA Maitiú de Búrcá, fear gnó a bhíodh ag plé le cairtéid ach go léir, ithe tar éis bháis. Uncaí ba ea é do Phádraig de Búrcá, an té atá ina Bhaireistoir ar Hydromarine Teo. ar an gCnoc.

TÁ CEARDAITHE agus lucht bainistíochta as Albain agus as Sasana ag socrú síos i nGaith Dobhair, agus tóisc an dá theanga a bheith ag an bpobal ann níl bhacann na daoine seo le Gaeilge, deir Seán Ó Cearnaigh, san eagrán reatha de Liberty, Iris an Cheardchumanníompair agus Iisathoir, in áit ag tagairt do chraobh den Cheardchumann a bunaíodh ar na Doirí Beaga le déanaí.

Tá baint ag an gCeardchumann seo le ceithre mhonaracha ar an eastáit tionsclaíochta i nGaith Dobhair.

"Tá 98% de na hollbriete sna monaracha sin sa cheardchumann agus tá cútig faoin gcéad díobh sin ina gearntóirí Béarla.

Is fíor go bhfuil fadhanna míonlaigh ag an Ghaeltacht sa Stát, ach is gairid go mbeidh míonlach aici féin mar chomhlúadar," adeir sé.

Ina hualach?

Níl na fostóirí úra dílis do na húdaránais a thug siad do na húdaráir faoin teanga, deir sé, agus tá Gaeltarra Éireann ar nós cuma-liom.

Deir sé fosta go bhfuair an Ghaeilge bás áit ar bith tháinig baile mhór agus ar bith sin nach bhfuil aon bhaile Gaelige in Éirinn inniu. "Caithefidm ár n-intinn a dhéanamh suas go luath an mí seo, b'ar Chruinn na gclás difeactach trode againn sa chatn nó mar ualach nach féidir a iompair síocair a mhéachain," deir sé.

Lochtu ar Raidió na Gaeltachta

"IS MIAN le Coiste Náisiúnta Oireachtas na nGael aird a dhíriú ar an leathcheall náireach a rinne Raidió na Gaeltachta ar an Oireachtas a bhí ar súil i gCill Chiaráin le trí lá annú," adeir oifigeach poiblíochta an Choiste.

"Thugadar beagán poiblíochta roimh ré, ach theip orthu aon chuid de na himeachtaí a chraoladh-beo — na comrátais-ceil, an díospóireacht, Aifreann Sheáin Uí Riada, ná fíú an oscailt oifigiúil. Ní raibh le tairiscint acu ach cláirín suarach leathuair. Dúirt an Coiste leo gan bacadh leis.

"Trí bliana ó shin, nuair a thionáid adh Oireachtas na nGael don chéad uair i Ros Muc, chuaigh snóireáil, Chonamara ar an aer agus chraoladar iomlán an n-imeachtaí-beo ar fud Chonamara. Ba é an craoladh sin a chruaigh don saol mór go raibh éileamh ann ar raidió ar leith don Ghaeltacht, agus go raibh daoine ann a bhí i ndon freastal ar an éileamh sin. Uaidh sin a tháinig Raidió na Gaeltachta. Nach gearr an chumhne a bhíonn ag daoine."

(Ar lean. ó leath. 1)

Chomhairle na hÉireann, faoi Chomhthionól Thuaisceart Éireann, faoi aithecht ar RIG, faoi dhéireadh a chur le fóireann, faoi cainteanna a thionóid Rialtas Shasana, Rialtas na hÉireann agus Ionadaithe ón Tuaisceart ach, aonacháil féin, agus a mhíair na comhráid, is beag ar fad d'eolas a tugadh do na tuaisceoirí.

"Píascéidín tals," dúirt tuaisceoir i leathbóil liom, agus níorb' éadaí mé gan aonáil leis. Níorb' tugadh aon eolas dúinn nach raibh ar eolas againn cheana féin. Tar éis dó imeacht, thionóid an Tuaisceart a fheasagallamh féin, ach ba léir go raibh sé tuaisceartaí tar éis na geantéanna fada. Ach, bhí ar na tuaisceoirí fanacht go dtí go gcuirí na cúrsaí sírdála i bhfeidhm arís. Timpéall 11:30 a d'fhéamar Aerfort Mhic Asmainn — bhí na Gardai agus na saighdiúirí ann fós — ach bhí Heath ar a bhealach ar ais do dtí umhíre a 10:30. D'ádhm arís. Timpéall 11:30 a d'fhéamar Aerfort Mhic Asmainn — bhí na Gardai agus na saighdiúirí ann fós — ach bhí Heath ar a bhealach ar ais do dtí umhíre a 10:30. D'ádhm arís. Timpéall 11:30 a d'fhéamar ar lá é.

Máirin Ríodaigh agus Máirtín Ó Cadhain — ceann de na grianghratlanna inspéise atá sa leabhar.